

४५३

श्री सोमनाथजी सुबोध गात्र-

नाट, मंडळी. $\frac{111}{1900}$ 59

७३६५

जपावी प्रसिद्ध करनार

सलाट. काशीराम लालयंद

भेनेजर— सोमनाथ जपासी श्री अंद्र कंपनी

मु. वडनगर.

विसनगर— विसनगर पद्माजर प्रीन्टींग प्रेस.

अने

अभदावाह— डायमंड ज्युबिली प्रीन्टींग प्रेस.

प्रत १०००. संवत १९१६.

डॉ. भत ३०-२-६.

श्री सोमनाथजी सुबोध गायन

नाट्य, मंडळी.

७३८५

जपावी प्रसिद्ध करनार

सत्ताट. काशीराम लालयंद

भेनेजर— सोमनाथ डपासी श्री यंद्र कंपनी

मु. वडनगर.

विसनगर— विसनगर पद्माकर प्रिन्टींग प्रेस.

अने

अभद्रावाद— डायमंड ज्युबिली प्रिन्टींग प्रेस.

प्रत १०००. संवत १९५६.

कींमत ३०-२-६.

૭૪૫૬

વિસનગર.

૫૭૬૫

શ્રી વિસનગર પત્રાકર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ.

અમદાવાદ.

ધી હાયમંડ ન્યુબિલી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ.

સ્વામિત્વના સર્વ હક પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સન ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા
એક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરી સ્વાધીન રાખ્યા છે.

પ્રસ્તાવના.

રસીક શ્રી સોમનાથજી

આ પુસ્તક શ્રી સોમનાથ ઉપાસી લોકાને માટે
કર્યું છે કે જેથી શંભુ ઉપર આસ્થા રહે માટે કર્યું
છે. એમ કરીને પણ ગાયનના લીધે સર્વ સોમના-
થનું નામ દેશે માટે અમોએ પણ ધણી તસ્દી લેઈ
સર્વે મીત્રોને નમન કરીને આ પુસ્તકનો વિચાર
કરેલો છે માટે સરવે શંભુનું આરાધન કરજે તો
તમારું કાર્ય સિદ્ધ થશે માટે હું લખી છું છું

સરવે શ્રી સોમનાથજીનાં દર્શન કરવાનું નેમ લેશે
એવી આશા રાખું છું.

નાટકનાં પાત્રો.

સરથે પાત્રે	સ્તુતિ કરે છે
છડીદાર	કૈંધલાશની કચેરી
ભેરવગણુ	ઘોટલે બહુક
હમીયાણુ પાર્વતિ
સરસ્વતિ	પાર્વતિની દાસી
ગણુપતિ	મહાદેવનો પુત્ર
વિશ્વકર્મા	શંભુના સિદ્ધી
હનુમાન	મહાદેવના સેવક
સખીઓ	હમીયાણની સાહેલી
રાજા	શંકરનું આરાધન કરનાર સિદ્ધરાજ
રાણી	સિદ્ધરાજની સ્ત્રી
કુંવર	સિદ્ધરાજનો પુત્ર
સજ્જનો	કુંવરનો મીત્રો
મહાદેવ	શ્રી સોમનાથજી
કુંવરી	સિદ્ધરાજની પુત્રી
ભીલા રાણી	શંભુની સ્ત્રી
પ્રધાન	સિદ્ધરાજનો દિવાન

શ્રી સોમનાથજી સુબોધ ગાયન.

નાટક.

અંક ૧ ભો

સર્વે પાત્રો.

સ્તુતિ

રાગ શ્રી શંખેશ્વર

શ્રી સોમનાથજી, કશં વિનતી અતિ;

સર્વે સીદ્ધી નમેછે, શુભ આપજો મતી. ટેક,

અક્ષતી ચાર ગામ તાબે છે તારે, શ્રી શંકર જતી;

સર્વેને આપો આજે, આપો શુભ મતી. શ્રી.

અક્ષતી સુંદીર રચના શોભે સારી, પંચ દેવની માંય;

ઇષ્ટ દેવનું સ્મરણ કરતાં, સરવે દુઃખ જાય. શ્રી.

અક્ષતી સુંદીર વાડી શોભે સારી, પંચ દેવની માંય;

ઇષ્ટ દેવની પુજા કરતાં, સરવે વિદ્વેા જાય. શ્રી.

અક્ષતી ઇષ્ટ દેવની પુજા કરીએ, ચાલો આપણું સાથ;

બધા ભાઈઓ સર્વે મળીને, ચાલો જઈએ આજ. શ્રી.

સ્તુતિ કરીને જન્ય છે ને હડીદાર આવીને હડી પોકારે છે.

હડીદાર—કદલાશ કચેરીમાં આવીને હડી પોકારે છે.

છડીદાર—અખંડ મંડલાકાર વા પવના ચતુરદીશ મહારાજ શ્રી
સોમનાથને ઘણી ખમા સલાંપે નીગેરખે મહેરબાન કૃષ્ણ-
લાલ પતિકું ઘણી ખમા.

છડીદાર છડી પોકારીને ઉભો રહે છે એટલે શ્રી સોમનાથજી કચેરીમાં
આવી ખીરાજમાન થાય છે. એટલે ભેરવગણ બે હસ્ત જોડીને
વંદન કરે છે.

ભેરવગણ.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.

શ્રી સોમનાથજી, કૃપા નીધિ તમે. ટક.

સેવકોની સાય તમે કરજો સદા;

શંભુ નાથજી કૃપા કરો તમે. શ્રી સોમનાથજી

સેવકોને સુખ તમે આપજો સદા;

શ્રી સોમનાથજી દર્શન માગીએ. શ્રી સોમનાથજી

ભેરવગણ વંદન કરીને કહે છે કે મહારાજ અમેરી અરજ સુણ કે
કૃપા કરની ચઢએ એજ હે. ભેરવ જાય છે ને પડદો પડે છે એટલે
ઉભીયાજી અને દાસી ખાંતે જણુ આવી પડદામાં ગાય છે.

ઉભીયાજી—

રાગ માઠ.

વરવરવા ઇચ્છા થઈ મારી, હાથે હું હારી,

મળ્યા ન સોમનાથ પતિ. (૨)

દર્શન વીના શંભુ સોમનાથજી, મનમારું મુઝાય;

માટે કૃપા કરીને સ્વામી, હર્ષન આપો આજ. (૨) વર વરવાં
 પાર્વતિ પતિ અગમ ગતિ, વિનતી કરું છું અતિ સેવક;
 સોમ પુરાંની સાયજ કરજો, માગું છું અતિ વારંવાર. વર વરવા
 દાસી હજુ સુધી સોમનાથજી તપ કરીને આવ્યા નહીં માટે
 શું હશે, એટલે દારી કહે છે—

દાસી સરસ્વતિ—

ઓ વીપરીત જુદીની નારી એ રાખ.

નહીં સોચ કરો મન માંયે, સોમનાથજી કરશે સત્ક સાથ;
 ધીરજનું ફળ અતિ આપશે સોમનાથ પતિ,
 પતિ પતિ અરે પતિ એમ મતિ, તમે અરે કહેા શી ખાઈ;
 જમીને રમીને ગમીને દમીને, શાંતી ધરો મોદ ભરો ધ્યાન ધરો.
 હરો કરો કાલે મળશે પતિ અતિ હરખાઈ, નહીં સોચ કરો મનમાંયે.
 ખાઈ આટલાં શાક્રતુર શા માટે થયાં છો. સોમનાથજી કાલ આવશે.
 માટે શંકરનું આરાધન કરો.

ઉમીયાજી—

ધિકધિક તુજને કહે શું મુજને એ રોજ.

તુજને કહું શું અત્યારી, તું શું જાણે ડાપણુ આજે;
 સોમનાથ પતિની ખબર નથી, ધીક ધીક
 કદાપી એ વચન હવેથી જો ભણી,
 નીકાળા દેખસ તુજને હું પાપણી ગણી;
 એ દુષ્ટ ભાંમની, ન આવ આમની,
 નહીં તું કામની, ખોલ વીચારી નારી. ધિકધિક તુજને

દાસી તું મારા આગળ વગર વીચારી વાત બોલે તે સમજાવ્યું
રાખજે એટલું કહી જાય છે ને પડે પડે છે એટલે કચેરીના ધડ-
દામાં આવી ગણપતિ ગાયન ગાય છે એટલે છડીદાર છડી પૌકારે છે
છડીદાર—સલાંપે નીગરખે મહેરબાન કૈંઈલાશ પતિકું ઘણી ખમા.

એટલે શંકર આવીને ઉભા રહે છે એટલે ગણપતિ બે હાથ જો-
ડીને કહે છે કે પીતાજી આપને અભીવંદન કંઈ છું.

ગણપતિ—

પ્રવેશ બીજો.

રથળ કૈલાસથી થોડે છોટા બાગમાં શ્રી સોમનાથજી
તથા છડીદાર તથા ગણપતિ.

ગાયન રાગ ગાપીઅંદન

મમતાત કૃપાળુ વીનતી કંઈં છું એણી વારને. ટેક.

તમ દર્શનના કાળે આવ્યો, જંગલ ફિરકે આજ;

શ્રી સોમનાથજી દર્શન આપો, મુજને થાય ચિન્તાયરે. મં

જો દર્શન મુજને નહિ આપો, કંઈં દેહની બાત;

શ્રી સોમનાથજી દર્શન આપો, કંઈં વીનતી. આજ મમતાત

હું ગણપતિ સુત તમારો, વીનતી કંઈં આણી વાર;

મુજ ઉપર કૃપા કરીને, દર્શન આપો આજરે. મમતાત

ગાયન ગાઘને ગણપતિ કહે છે કે પીતાજી તુમ તપ કરનેકું જ્ઞતા હૈ
પણ હમકું એકલેકું રહ્યા નહી જ્ઞતા હે બાદ હમકું સંગ લે અસો
જંગલમાં કુચ નહીં હે એમ કહીને શ્રી સોમનાથજી ગાયન ગાય
છે ને ગણપતિને કહેછે.

શ્રી સોમનાથજી—

સુણ સદેવતરાય અનુરાય એ રાંગ.

સુણ ગણપતિરાય, અનુરાયરે;

હો બાતાં મેરી, સુણ ગણપતીરાય. ટેક

તુમ આયકે ઉચાજ કીધા, મેં આયા જટ આજ;

અનુઆજરે હો, બાતાં મેરી. સુણ ગણ૦

બોત દીનસે તુમ મયેને, ચીંતા હોતીતી મન; અનુ૦

મનરે હો બાતાં મેરી: સુણ ગણ૦

કુનકુન જંગલ શીરે ગણપતી, સુનાઓ ઓ બાત;

અનુબાત અનુબાતરે હો બાતાં મેરી. સુણ ગણ૦

મે સોમનાથજી તું પુત્ર ગણપતી કરસે દર્શન આજ;

અનુઆજરે હો બાતાં મેરી. સુણ ગણ૦

એટલું ગાયન શામને કંઠુ છે કે સુણ ગણપતિ હંમ જંગલમેં તપ કરનેકું જાતાહે બાદ તુમ કૈલાસકી બરાબર રખના મેં થોડા માસમેં આજિયા વાં તત્કલ તુમ બાહાર શીરનેકું મ ત જાના પીતાજી ઓ વાત સચહે મગર હે જંગલમેં હમસે કયું રક્ષા જાયગા તુમ હોતેહો ઇસ બખત પશુ હમકું ડર લગતાહે તો આપતો જંગલમેં તપ કરનેકું જાતે હોતે તુમ કીસ બખત આ વોગે માટે અમકું સંગ લે ચલો એજ મેરી અરજહે હા હા ઇસબ તતો મેરેકું જાનેદે પીછે તેરેકું લે ચલુગા જાયછે ને પડે પડે છે.

સ્થળપુર પાટણ સદ્ગરાજની કચેરી.

પ્રશેશ ત્રીજો.

પાત્રો. છડીદાર, સેનાધીપતિ, કુંવર, તથા મીત્રો,
રાણી, રાજા, કુંવરી તથા પ્રધાન.

રાજાને પ્રવેશ કરતાં છડીદાર— પ્રજા પ્રતિ પાલન દીન દયાળ પૃથ્વિપતિ
મહારાજા વિરાજ સિદ્ધરાજ મહારાજાને ધણી ખમા.

પ્રધાનજી રાજાની સ્થિતિ શી ચાલે છે ને હમારી રૈયત સુખી કે
દુઃખી છે. મહારાજા રાજ્યની સ્થિતિ સારી છે ને આપની પ્રજા સુખ
સાતામાં છે. સેનાધીપતિ—મહારાજા લશ્કરને દારૂ ગોળીની રજા
કરવી જઇએ એ હાહા સેનાધીપતિ લશ્કરને બરાબર ખબર રખતી
ચઇએ, રાજાજી એ બાત ખરો હું લશ્કરકડી કરી ચિન્તા રખતી નહીં

કુંવર તથા કુંવરના મીત્રો આવીને સિદ્ધરાજની કચેરીમાં ગાયન
ગાય છે.

કુંવર મીત્રો

હરમાં તું દિલ સાથ, એ રાગ.

ગાવોને સૌ સાથ સમાજન ગાવોને સૌ સાથ

સોમનાથજી કરશે સાય. ટેક

તમે માયાળુ ને તમે દયાળુ, શાંતી આપનાર છો કૃપાળુ

બાપજી— ચાલો મારા પ્યારા મીત્રો આજ દર્શન કરવા જઇએ
તેથી સોમનાથજી કરશે સાય સમાજનો.

કર કરજી સોમનાથ, રંકપર કર કરજી સોમનાથ;

દયા કરીને દર્શન આપો, મેર કરી તમે સાંભારે આવો.

ભાષણ— અહો મારા પ્યારા મીત્રો આજ આનંદનો દિવસ છે.
માટે ગાવોને સહ સાથ સભાજન ગાવોને

દર્શન કરવા આવ્યો છું શંભુ હરખ ધરીને મનની માંહી;
કૃપા કરીને દર્શન આપો.

ભાષણ— સોમનાથજી સોમપુરાં ઉપર મહેર કરજો, માટે ગાઓને.
એટલું માંહને ઉમા રહે છે એટલે રાજ કહે છે કે સંજનો સોમ-
નાથજી કહાં વમે છે. મહારાજ સોમનાથજી વડનગરમાં વસે છે પ્રધા-
નજી આપણુ આજે દર્શન કરવા જઈશું હા મહારાજ આપની મર-
જ હાય તે ખરી. એટલે સેનાધિપતિ કહે છે કે મહારાજ આજ
આપ ક્યાં પધારવાનો વિચાર કરો છો. સેનાધિપતિ આજ વડનગર
જવાનો વિચાર છે ત્યાં આગળ સોમનાથજીનું મોટું ધામ છે માટે
દર્શન કરવા જઈએ, માટે લશ્કર તૈયાર કરો, મહારાજ તૈયાર કરીશું
જાય છે ને પડો પાડે છે, સરવે તૈયાર થઈને વડનગર જાય છે
એટલે વડનગર આવી રહ્યા એટલે શ્રી સોમનાથજી કચેરી બરી
મેહા છે એટલે છડીદાર કહે છે કે મહારાજ કોઈ રાજાં આપનાં
દર્શન કરવા સાર આવવાને રજા માગે છે, છડીદાર આવને દો એ-
ટલે રાજા કહે છે કે સોમનાથજી આપને અભીવંદન કરીશું એમ ક-
હીને બે હાથ જોડી ગાયન ગાય છે

સિદ્ધરાજ—

મુને મુકીને ગયો છે મારો છેલડો એ રાજા.

મુને દર્શન કરવાની ઘણી હુશ છે જો,

માટે કૃપા કરો મહારાજ શંભુ આજ.

મુ ૦

અરે શંભુ દર્શને આવ્યેછું હુનો દોડીનેરે;

સોમનાથ દર્શન આપો આજ, મહારાજ. મુને ૬૦

રાજ મંડળી આવી છે સર્વે મંડપમારે;

કરે નમન સરવે જોડી બે હાથ શંભુ આજ. મુને ૬૦

ઐટલે શંકર સર્વેના સામું જોઇને કહે છે કે સર્વેની જોયાઓ
મર્વે લીન થઇને શંકરની સ્તુતિ કરે છે ઐટલે કચેરી બરખાસ હોતી
હે નીગેરબે મહેરમાન છડીદાર સલાંપે.

સર્વે પાત્રો—

અંક બીજો.

ખવેશ ૧ લો.

વંદન કરે સોમનાથ પતિ, સંકટ હરશે સહ ત્રીપુરારી;

સેવક દીલમાં ધારી, અતી હર્ષ ગતી અતિ સોમનાથની. વં

આફત સગળી જશે મન વાંછિત યાશે;

માટે કૃપા કરી સેવકોની સાય કરો.

વંદન કરે

સ્તુતી કરીને જાય છે ને પડદો પડે છે ઐટલે બીજો પડદો ઉઘ-
ડે છે. રાજ બાગમાં કુંવરી તથા કુંવર બને જાણુ બાગમાં રમવા
જાય છે. આવીને ઉમાં રહીને કહે છે-કે પ્રીય બંધુ આ શી વાડી
ખીલી રહી છે હા બેન વાડી સારી ખીલી છે ને નવીન જતનાં ફુલ
તથા ફળ સારાં દેખાય છે અહો પ્રીય બંધુ કાલે વડનગર સોમના-
થજીનાં દર્શન કરવા ગયા હતા તે ઠેકાણે સોમનાથજીના મંડપમાં કેવી
શોભા હતી માફ મનતો ત્યાંજ રહેવાનું હતું હા હા બેન મારી પણ
એજ મરજી હતી કે ત્યાં રહીએ તો ધણું સાફ ચાલો બેન મેલમાં જઇએ
આપણુને આવે ધણો વખત થયો છે. જાતને વિચાર કરે છે ઐટ

જામાં ભેરવમણુ અતી કાગદ આપે છે તે જોતાં ગણો આનંદ
ચાય છે પ્રીય બંધુ સોમનાથનો પત્ર આપણને દર્શન કરવા તેડાવ્યા
છે માટે લાવ વાંચી જોઈએ. કાગદ વાંચે છે ને બંને જણુ ગાય છે.

કુંવરી તથા કુંવર—

પાત્ર સોમ.

પત્ર નાથનો આવ્યો ઇસ એ રાગ

પત્ર સોમનાથનો આવ્યો અરે બંધુ, પત્ર સોમનાથનો આવ્યો,
મડા હેત કારી પત્ર સંભુતો, હેતે મુજ મન બાવ્યો અરે બંધુ. પત્ર૦
ગણુપતિ તુજને પાયે નમુછું, તુજમાં મુજને સમાવો અરે બંધુ. પત્ર૦
જો નહિ નમુતો માનજ જાયે હું છું દાસ તમારો અહો બંધુ. પત્ર૦
મટે સોમનાથજી દર્શન આપો, મંડળી ઉપર હેતલાની અહો બંધુ. પ૦

પ્રીય બંધુ ચાલો જઈએ ને આપણા પીતાજીને કહીને આપણે
તથા આપણી માતૃશ્રી ચાલો દર્શન કરવા ચાલો જઈએ હા હા બેન
એ વાત ખરી છે માઈ પણ મન ઘણા દિવસથી જવાનું ચાહે છે
હા બંધુ ચાલો જઈએ. જાય છે અને પડો પડે છે ને રાજ પાસે
જઈને પીતાજી આપને અભીવંદન કહું છું અમાઈ મન વડનગર જવાનું
છે માટે અમને રજા આપો. સુખેથી જાઓ અમારી વતી શ્રી સોમનાથ-
જીને અભીવંદન કરતી વાઈ પીતાજી અમો બાઈ બેન તથા અમારી
માતૃશ્રી અમો ત્રણે જણુ જઈએ છીએ વાઈ જલદીથી આવજો. જાય છે
તેટલામાં કુંવરના શીત્રા આવે છે ને કહે છે કે ભાઈ આજ ક્યાં તૈયારી
કરી છે તે અમને કહો પ્રીય બંધુ. આજ વડનગર સોમનાથનાં દર્શન કરવા
જવું છે એટલામાં તેની માતૃશ્રી આવે છે ને કહે છે કે ભાઈ માઈ
મન આજ વડનગર જવાનું થયું છે. સોમનાથજીનાં દર્શન કરવાનું

દેખેલા થઈ છે હા હા માતૃશ્રી મારું એજ કહેવાનું હતું અમેા જ
 ઇએ છીએ તમેા ચાલો ત્યારે હું દરેશ પેરી આવું. જય છે એટલે
 કુંવર પ્રભે મીત્રા ગાયન કરે છે.

મીત્રા.

શહેર બંગાળા થું કુરે ચારી ફાજ કુરે મહારાજ એ રાગ

પ્રાંચે બંધુ ચાલો જઈએ દર્શન કરવા કાજ. (૨) ટેક

શ્રી સોમનાથ સુખ દાયક બંધુ. કરશે તારી સાય. પ્રીં

જટ તું જઈને બંધુ પુજન કરજો આજ,

શંકર તુજને સાય કરશે, દુઃખ સરવ જાય. પ્રીં

જઈને તું શીશ નાંમજે, કરજો શંભુની સેવા;

સોમનાથ તુને સાય કરશે, દુઃખ દરીદ્ર જાય. પ્રીં

શંભુનો મંડપ શોભતો, શોભા શી કહું;

સોમ પુરાંની નાતમાં, કૃપા કરો મહારાજ. પ્રીં

મંડપમાં આવીને શંભુ, શીખ નમાવું આજ;

શંભુ તમારી મંડળી, ગુણ ચંદ્ર કંપની કહેવાય. પ્રીં

પ્રીય બંધુ ચાલો ચાલો જલદીથી જઈએ કેમ જે દર્શનનો વખત
 જય છે માટે ઝટ ચાલો. જય છે ને વડનગર સોમનાથ મંડપ તથા દેરા
 સાથી પડો ઉપડે છે એટલે સરવે આવી ઉભા રહે છે ને કૂહું છે કે
 શંભુ સભામાં ક્યારે આવશે એટલે હનુમાન કહે છે કે થોડી ડેર રહે
 અબી તુમ ડેર જાઓ. એટલું કહેતાંમાં છડીદાર— નીગેરખે મહેર-
 ખાન, એટલે આવી સોમનાથજી સિંહાસન ઉપર બેસે છે ને કહે છે
 કે તુમ લોક કાંસે આયે હો ને કોન હો પીતાજી આપને અબીવંદન
 કરીએ છીએ હમ રાજન લોક છીએ. અમારે રેવાનો સ્થળ પુરપા-

ઠણુ સિદ્ધરાજના ધરનાં છીએ અને આ તેમનો પુત્ર છે ને આ તે-
મની પુત્રી છે અને હું તેમની સ્ત્રી છું ને આ કુંવરના સજ્જનો છે
તે રસ્તેથી સંગાથ થયો છે તે પણ આપને દર્શનના સાર આવ્યા
છે એટલે કુંવર કહે છે કે સોમનાથજી આપને અમારા પીતાજીએ
અભીવંદન કહ્યા છે પુત્ર તારા પીતાજીના સત વખના અભીવંદન
માતું છું એટલું કહી શંકર કહે છે કે છનેરો ગયા તુમેરી જય હોજો
સરવે ઉભા રહે છે ને સિદ્ધરાજની સ્ત્રી ગાયન ગાય છે એટલામાં
સોમપુરા સ્ત્રીઓ સાથી દર્શન કરવા આવે છે તે પણ ઉભાં રહે છે
ને ગાય છે.

સિદ્ધરાજની રાણી—

રાગ હોરી

નમુહું હું બેઠ કરજોડી સુણો વિનતી સોમનાથ હમારી, નમુઁ
શંભુ સોમનાથજી કૃપા કરીને દર્શા આપો આજ

ચલતી—જો દર્શન મુજને નહી આપો, તો થાય હિતપાત;
કહી કહી યાત્રી આ વાર, નમુઁ

દર્શન કરવા આવ્યાં છે સરવે, સોમપુરા નરનારી,

ચલતી—આશ સરવે પુરી કરજો, માગે તે આપો આજ;
સુણો અરજ શંભુ અમારી, નમુઁ

ગાંધ વનગર શહેર છે સારું, સોમનાથ ખીરાજો ત્યાહ;

ચલતી—હનુમંત ગણપતિ વીધક્રમા છે, પાસે છે કુમેર બંડરી;
વંદન કરે નર ને નારી, નમુઁ

આ અરજ શંભુ ઉરમાં લેઈને, મહેર કરો મહાદેવ;

ચસતી-શુભ ચંદ્ર મંડળી ઉપર મહેર કરીને દર્શન આપો આજ;

વંદન કરું હું વારે હું વારે, નમુઁ

શ્રી શંકર જતી સર્વે ભક્તોની સદાય કરજે ને જે માગે તે વરદાન
આપજે ને સર્વેને શરોધર પારણાં બાંધાવજે એટલી અમારી અરજ
છે એટલું કહીને સિદ્ધરાજની સ્ત્રી કબી રહે છે એટલે સિદ્ધરાજની
કુંવરી ગાયન ગાય છે.

કુંવરી—

દીધું છે દુખ તે પાછું તેડાવીને એ રાગ,

શંભુનારે અરજે આવી ધર્મશ્રુ હું બહુ રાજ ટેક

કરજોડીને કરું વિનતી સકળ સખા આજ

આજ કરે અરજ શીશ નામીને માગુ વીનતી વરદાન આપો.

શ્રી શંકર જતી કૃપા કરીને અરજ લેજો શંભુ મારા;

વરદાન દેજો વીનતી મારી શુણીનેરે પુત્રીની સાય.

કને તમે કર જોડીને કરું વિનતી ધર્મજી વર આપજો પીતાજી

કર જોડીને વંદન કરું હું માગું તે આપજો શંભુ. કૃ

મરવે જાય છે ને પડે પડે છે છડીદાર— નીગેરખ મહેરબાન
કેલસાસ પનિકું બણી ખમા જાય છે એટલે બીજે પડે ઉપડે છે.

પ્રવેશ બીજે

સ્થળ રાજબગ કુંવરી તથા સાહેલીઓ સર્વે

મળીને ગાય છે.

કુંવરી તથા સાહેલીઓ—

એણે પધારે મહારાજ એ રાગ. ટેક

સાહેલીઓ— દર્શન દો ઝટ આજ શંભુજી દર્શન આપો.

કુંવરી— સાખી

દર્શન વીનાની બાવરી મન માઈ મુઝાય ઉભી મંડપ એકલી;
કોણ કરશે અમારી સાથ કૃપા કરીને દર્શન ઓ દર્શન આપો.

સાખી

ધરસે નીકળી એકલી દર્શન કરવા કાજ
દર્શનની મુજ આશ છે કરગેડીને નમુ યેડ હાથ
કૃપાળી દર્શન આપો દર્શન આજ.

સાખી

ગુણ ચંદન મંડળી આવીને, ગુણ તમારા ગાય
કરગેડી કરે વીનતી, હુતો માગું છું વારંવાર
કૃપા કરીને દર્શન આપો દર્શન આપો આજ. કૃપા કરી
સર્વે પૂજ્ય વેણી ખેળામાં લેઈને જાય છે. જાતી વખતે ચાલને
ચાલને સખીઓના સાથે કુંવરી ગાતી ગાતી જાય છે.

કુંવરી—

રાજ બાગમાં જઈએ એ રાગ

માતુ શ્રી પાસે જઈએ ચાલોને સખી માતુ શ્રી પાસે જઈએ ટેક
પાસે જઈને વીનતી કરીને વર માગી લઈએ ચાલોને સખી માતુ
માતુ શ્રી આજળ વાત પરણવાની આજ જઈને કઈએ. ચા.
પતિ વીના સખી કામજ માઈ પીડા કરે પાડુ આજ. ચા.
આરે અરજ સખી હરમાં લેઈને, માતા પાસે જઈએ. ચા.

સ્થળ સિદ્ધરાજનું જનનાન ખાનું.

પ્રવેશ ૩ જો

કુંવરી, સખીઓ, તેની માતૃશ્રી તથા તેની દાસી

બાઈ સાહેબ આપની કુંવરી તથા તેમની સખીઓ સાથી આપ કને મળવા સાહે આવે છે વાં દાસી આવવા દે, આવે છે ને કહે છે કે માતૃશ્રી આપને અભીવંદન કરુંછું, પુત્રી તને ઘણી ખમા સખીઓ— માતૃશ્રી આપને અભીવંદન કરીએ છીએ આટલું કહીને ઉભાં રહે છે એટલે પુછેછે પુત્રી તું મારા પાસે આજ તું કાંઈ માગવા સાહે આવી છે તેવી મને માત્રમ પડે છે ના માતૃશ્રી કાંઈ માગવા સાહે આવી નથી. સખીઓ— માતૃશ્રી અમે તમને એક અરજ કરવા સાહે આવ્યાં છીએ તે ઉરમાં લેશો. ફરમાવો ત્યારે. આપની પુત્રી વરસ વીશની થઈ પણ હજી સુધી તમે લગ્નની વાત કરતાં નથી તે સાહે નહીં માટે તમે હવે તો કુંવરીનાં લગ્ન કરો તો ઘણું સાહે એજ અમારી અરજ છે. હા હા સખીઓ મારા મનમાં એજ વાત હતી. હું ઘણા દીવસથી એજ વીચાર કરુંછું ને હવેથી તે વાત જરૂર તેના પીતા પાસે કહીને હું કુંવરીનાં લગ્ન કરાશ. ગાયન ગાય છે

સિદ્ધરાજની રાણી—

મારી પ્રાણ પ્યારી પારદ એ રાગ.

મારી પ્રાણ પ્યારી પ્રતી, રે જરા ધીરીરે ધીરી. ટેક.

વળશે શું વસોપાત કરેથી, જપને શ્રી સોમનાથ;

શંકર તારી સાગજ કરશે, હું કહુંછું વારંભવાર. મારી૦

જાઉં છું તારા પીતા પાસે, જઈને કહું છું હું વાત;
લગ્ન તારાં પ્રીતેથી કરશે, તું માનને સત્ય વચન. મારીં

સુખેથી પુત્રી જાઓ મેઘમાં, કરીને રંગ વીલાસ;
હરતાં ફરતાં ધ્યાનજ ધરીયે, કરીએ ધરતું કાજ. મારીં

સાહેલીઓ સાથી જાઓ, વડનગર દર્શન કરવા કાજ;
મનમાંન્યો વર માગજે તું, શંભુ પાસે આજ. મારીં

મારી પ્યારી પુત્રી સુખેથી તું આજ વડનગર જઈને શંભુ
સોમનાથના પાસે મનમાંન્યો વર માગી વેલી પધાર જો, વાર માતૃશ્રી
હું જાઉં છું મારી પ્યારી સાહેલીઓ ચાલો આજ વડનગર જઈએ
મને દર્શન કરવાની ઇચ્છા થઈ છે. વાર જોન માલો જાય છે તે પ-
ડહો પડે છે.

સ્થળ વડનગર સોમનાથજીનો મંડપ.

પ્રવેશ ૪ થો.

સોમનાથજી, છડીદાર, તથા કુંવરી સખીઓ સાથે
મંડપમાં ગરબો ગાય છે.

કુંવરી—

આવે જોની ગરબો ગાવા એ રાગ.

સખી સોમનાથ છે સુખકારી,

તેમના મુખપર જાઉં વારી

સખી સોમના ૧

એક વડનગર વીસનગર ગામરે, તેમાં સોમ પુરાંતું ધામરે;

સોમ પુરાં કરે છે લેરરે, પારણાં બંધાવો ઘેરોઘેર. સખી ૨

શંભુની પ્રીતીથી પુન કરીએરે, તેમનું મુખ જોઈ ફરીએરે;
ચંદન પુષ્પ, અંગે ધરીએરે. સખી સોમનાથ ૩

ચાલો ગેની, ગીત ગાઇએ પ્રીતેરે;
અતિ આનંદ ઉપને એ રીતે. સખી સોમનાથ ૪

શુભ ઓછવનો દીન આજેરે, પ્રીતથી વાજીત્ર રૂં વાજેરે;
ન્યમ ગગનમાં મેઘજ ગાજે, સખી સોમનાથ ૫

આપો તાળી અતિ હ્રમજેરે, જેથી રાગ ચઢે પુર રંજેરે;
તે તો આનંદ ન માએ અંગે. સખી સોમનાથ ૬

પગ મૂકી તાલથી ચાલોરે, પુર રાગના રંગમાં મહાસોરે;
મૂકીયેરે ફરી લીધો ઢાળો. સખી સોમનાથ ૭

ગરબો ગાઇને ઉભી રહે છે, પીતાઈ આપને અભીવંદન કંઈકું
પુત્રી તને ઘણી ખમા. પીતાજી મારી ઉમર વરસ વીશની થઈ માટે
મારી એવી વૃત્તિ છે કે મનમાંનો ઇચ્છાવર વરવાની મારી ઇચ્છા
છે માટે મને એવી આશીશ આપો કે મારું મન જે પુરુષ ઉપર
આય છે ને ઘણા દીવસથી તેની છબી જોવા ચાઉં છું તેજ પુરુષ
મને મળે તેવી આશિષ આપો તેથી મારું કામ સિદ્ધ થાય. પુત્રી
તારી ઇચ્છા જે પુરુષ ઉપર છે તે પુરુષ સાથે તારાં લગ્ન થશે એવું
મારું વરદાન છે. વરદાન લેઈને જાય છે ને પડો પડે છે, છડીદાર—
સલાંપે નીગેરખે મહેરબાન કૈલાશ પતિકું ઘણી ખમા. ને રસ્તામાં
ચાલતે ચાલતે કુંવરી ગાયન ગાય છે ને સખીઓ સાંભળે છે જાતે
જાતે રસ્તામાં પોતાના બાગના રસ્તેથી સખીઓ પોતાને ઘેર જાય
છે. ગાયન ગાતી ગાતી બાગમાં જાય છે.

કુંવરી—

રાગ. ગાંધીયદન.

સુશુ પ્યારી સખી તું, ખજર નર્તારે મારા નાચની. ટેક.

માન પિતા થયાં વેરી મારાં, થાયે મન ચિંતા;

પીના અગી મુંજ અંગ બળે છે, કામ થાય છે રાખરે. સુ૦

મનમાં કરે વિચાર નિરંતર, અંતરની કહું વાત;

આજ કાલમાં નહીં મળે તો, નકી થશે પ્રાણુ ત્યાગરે. સુ૦

ગાતી ગાતી બાગમાં જાય છે એટલે એક આસોપોસવનો છાંયલો
હતો ને તેના પાસે કુંવરી ચંદ્રકાન્તાનો સ્વામી સુતો દેખીને કુંવરીની
નાંની સખી કહે છે કે બાઈ સાહેબ આપના પ્રાણુનાથ જેવો કોણ
છે તેથી ચાલો આપણે જોઈએ. વાર એન તેં જોયું હતું હા બાઈ
એજ છે એવું મને માલમ પડે છે. ચાલો ત્યારે જોઈએ હા હા
ચાલો જઈએ જાય છે. એન મારા પ્રાણુનાથને તું જગાડે તો સાઈ
ત્યારે બાઈ તમે સંતાઈ જાઓ. જાઉં ત્યારે જાય છે. એ રાજકુંમાર
તમે ક્યાંથી આવ્યાં ને ક્યાં જાઓ છો. કેમ તમે કોણ છો સિદ્ધરાજ
ની કુંવરીની દાસી છું વાર તું તેની દાસી છે. હા મહારાજ, વાર
તે ક્યાં છે પ્રાણુનાથ હું આ રહી જઈને વળગી પડે છે. પ્યારી તું આમ
શું કરે છે. પ્રાણુનાથ મારું દીલ ધણા દિવસથી તલપતું હતું પણ
આપ નહ્યાથી શાંતી થઈ. પ્યારી મારા મનમાં પણ એજ ઈચ્છા
હતી વાર પ્યારી અહીંથી જઈને તું તારા પીતા પાસે જઈને લગ્ન
ની વાત કહાડજે પ્રાણુનાથ કાંઈ વાત કરવાનું પરીચોજન નથી.
આપ સુખેથી હાર પેરે હાર પેરીને સોમનાથની સ્તુતી કરે છે અને
બંને જણુ કોટે વળગીને સ્તુતી કરે છે.

બંને જણુ—

રાગ નદીના સરતન બાઈ.

ઉમીયાના સ્વાંમી તને પાયે નમુંછું, મેર કરમેર કર;
મારી ઉપર તું કૃપા કૃપા કૃપા. ઉમીયાના ૧

કૃપા કરી શંભુ તમે અમારા પર, સાય કરો;
સાય કરો સાય કરો. ઉમીયાના સ્વાંમી ૨

અમારા ઉપર સોમનાથ મેર કરીને;
દયા કરો દયા કરો દયા કરો. ઉમીયાના સ્વાંમી ૩

સાય કરી શંભુ તમે અમારા પર;
દર્શનાયો દર્શનયો દર્શનયો. ઉમીયાના સ્વાંમી ૪

પડે પડે છે.

અંક ત્રીજો

પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ રાજમેલ, સીધરાજની રાણીનો એક સ્થળ

રાણી, દાસી બંને જણુ.

દાસી હજી સુધી કુંવરી વડનેગરથી આવી નહીં. તે કોણુ જાણે
શું હશે. બાઈ સાહેબ કોણુ જાણે, દાસી તું તેના મહેલમાં જઈને
જો આવી હોય તો હાલ બોલાવી લાવ, વાર બાઈ, દાસી બાઈ
સાહેબ આપની માતુની દાસી આપ કને આવે છે. બંને શું કામ
હશે, બાઈ આપની માતુશ્રી હાલ તમને બોલાવે છે માટે જલદીય
ચાલો ચાલો હું હાલ આવું છું માતુશ્રી આપને અનીવંદન કંઈથી
પુત્રી તને પ્રણામી ખમા તારા લગ્ન સાંઝ તારા પીતાને પુણ્યું હતું

માતૃશ્રી અમારા પીતાજીનો શો વિચાર છે. પુત્રી હું તને કહું તે સાંભળ. ગાયન ગાય છે.

રાણી—

ગજલ. નારીના કટાક્ષ પાસ એ રાહ

સુણ મારી પુત્રી તુને, પુછું સાચી વાત;
લગ્ન તારાં કરવાં છે, વી-સિંહની સાથ. વીર૦ ૨
તેમાં તારો શો વીચાર, કહેને મુને વાત;
સાચે સાચું નહીં કહે તો, તુને મારા સમ. તુને૦ ૨

કુંવરી—જે વાત કહી માતાજી, ને મારે જરૂર;
સાંભળતામાં હરખ થયો, મુજને જરૂર. મુજ૦ ૨
મારું મન મોઝું છે, વીરસિંહની સાથ;
લગ્ન મારાં થાંતરે ક્યારે, તેનીરે સંગાથ. તેની૦ ૨

રાણી—જાઉં છું હું હરખ ધરી. તારા પીતા પાસ;
જમને હું વીપ્ર મોકલું, સગાઈ કરવા કાજ.

પુત્રી બુખેથી મેલમાં જનઓ ને હું જમને આજ જરૂર તારી
સગાઈ કરવા વીપ્રને મોકલું છું સુતારા મનને બરાબર વીશ્વાસ
રાખજે હું જાઉં છું. જાય છે ને પડે પડે છે એટલે જનાનખા-
નાનો પડદો ઉપડે છે.

પ્રવેશ બીજો.

રાણી તથા દાસી બે-નેજણા— એટલામાં રાગજી પધારે છે—

બામસારુજ પૃથ્વીપતિ પધારે છે— દાસી પ્રાણનાથ આજ વેલા કેમ પધાર્યા.

દાસી— કોણ જાણે.

પ્રિયા જે વાત મેં તને કહી હતી તેનું શું કર્યું તે મને જ-
લદીથી કહે— પ્રાણનાથ મેં દાસીને મોકલી કુંવરીને બોલાવીને
કહ્યું હતું કે તારાં લગ્ન વીરસિંહની સાથે કરવાનો તારા પિતાનો
વિચાર છે ત્યારે કુંવરીએ કહ્યું કે વાર માતાજી તમારો વિચાર છે
તેજ મારો પણ વિચાર છે એમ કહી ગાયન ગાય છે

અન્નેજણ સામા સામુ

રાગ નારીના કટાક્ષ પાસે.

રાણી— પ્રાણનાથ પ્રાણનાથ કહું છું એક વાત
કુંવરીની સગાઈ કરવા વીંપ્ર મુકો આજ
વિંપ્ર મુકો આજ,
લગ્ન તેનાં પ્રીતે કરીએ આપણે આજ,
મુશી થઈને દાન દેવે જમાઈને આજ,
જમાઈને આજ.

સિદ્ધરાજ— જે વાત કહી પ્રિયા તે મારે જરૂર,
લગ્ન કરીએ આપણે પ્રીતથી જરૂર
આપણે જરૂર.

માનને પ્રિયા હું કહું છું સાચી વાત,
કુંવરીની સગાઈ કરવા વિંપ્ર મુકું આજ,
વિંપ્ર મુકું આજ.

હા હા પ્રિયા આજ વિપ્રો જરૂર મોકલીએ ને કુંવરીની સં-
માધ કરી ઘડિયાં લગ્ન લઇને પરણાવી દઇએ. હા પ્રાણનાથ હવે
તમે ઘડીનો પથુ નિભાવ કરશો નહીં ને જરૂર ગોર મહારાજને
બોલાવીને તરત મોકલો. દાસી— બાધસાહેબ શો હુકમ. દાસી તુ
હાલ જઇને ગોર ગુરૂ મહારાજને બોલાવી લાવ. વાર બાધ જા-
ઈ છું. જાય છે એટલે ગોર આવી કહે છે. પૃથ્વીપતિ આપને અ-
ભીષદન કરે છું. પધારો ગુરૂ મહારાજ. હા હા. પ્રતિપાલ ગુરૂમ-
હારાજ કુંવરીની સગાઈ કરવા જાઓ. બહે પ્રગ્નપતિ. ત્યારે જરૂર
જાઓ એમ કહી માથન માય છે.

રાજા સિદ્ધરાજ—

રાજા કહું છું નશીબે દુષીઓ કીધે છે.

કહું છું વિચારી વાત ગુરૂજી,
મેવાડ પધારો આજ સુખથી કહું છું. ૧૬૦
રજા આ શ્રીફલ કુમ કુમ નારાજી,
લઇને તમે જાઓ જરૂર મેવાડ કહું છું. ૨
મેવાડ જઇને સગાઈ કરીને,
આવજો વેત્તા ગુરૂર અમારા કહું છું. ૩
સગાઈ કરીને કંસાર જીતીને,
શ્રીફલ કુમ કુમ રેજો વીરસીહને. કહું છું. ૪
ત્યાં આગળ ગુરૂ કાંઈ ના બોલશો,
દક્ષણા ધસો ગુરૂ અહીંથી આપીશું કહું છું. ૫

શુદ્ધ મહારાજ હોયો આ શ્રીફલ ને ઝટ લેઈ સગાઈ કરી વેસા પધારજો. વાર પૃથ્વીપતિ જાઉં છું. હા મહારાજ હાલ જાઓ. વાર હું જાઉં. જય છે ને પડદો પડે છે એટલે માડવાની કચેરીનો પડદો ઉપડે છે.

પ્રવેશ ૩ જો.

સ્થળ મેવાડની કચેરી.

નાટકનાં પાત્રો — છડીદાર, રાજા, પ્રધાન, સેનાધીપતિ, તથા વીરસીંહ કુવર.

છડીદાર — ત્રિગેરમે મહેર્જાન મેવાડપતિનું ધણી ખમા સલામિ. સર્વે આવી જેમં છે રાજા જાપણુ કર છે.

મહારાજ — પ્રધાનજી મારા મનમાં એવી ઇચ્છા છે કે કુંવર વીરસીંહની સગાઈ કરવા આવે તોજ પરણાવવું કોઈને ઘેર કહેવા નહીં જવું એવી મારી ઇચ્છા છે. પૃથ્વીપતિ આપની ઇચ્છા શંકર પૂરી કરશે.

મવાનજી — મહારાજ કુંવરની પણ એજ ઇચ્છા છે.

છડીદાર — અંદાતાર આપકને એક દુર્બલ બ્રાહ્મણ આવવા મ્હાય છે.

મહારાજ — વાર છડીદાર આવવાદો.

બ્રાહ્મણ આવીને — મહારાજ આપને અભિવાંદન કરું છું.

મહારાજ — પધારો જ્ઞેશા જાવા ક્યાંથી આવોછો ને ક્યાં જાઓ છો? મહારાજ? અહીં આં સુધી ને આપની પાસેજ આવ્યા છીએ.

મહારાજ — ભલે ભલે પધારો શું કામ છે? તે દરમાલો

ને કામે આવ્યા હતા તે કહો- મેવાડપતિ હું ને કામે આવ્યો છું તે
આપને કહું છું તે સાંભળો. એમ કહી ગાયન ગાય છે.

રાગ ક્ષત્રી કલિંક

ખાહ્યુ— સુણો મેવાડપતિ મહારાજ વિનાંનિ નાગી કર ધરૌરે.
 હુંતો આવ્યો છું, સગાઈ કરવા કાજ વિનાંતી• ૧
 પુર પાટણનો સિદ્ધરાજ વિનાંતી• ૨
 તેને મોકલ્યો સગાઈ કરવા કાજ વિનાંતી• ૩
 માટે કૃપા કરી શ્રીકૃષ્ણ હ્યો મહારાજ વિનાંતી• ૪
 કુંવરી ચંદ્રીજા છે સ્વરૂપવાન વિનાંતી• ૫
 તેનું મન મોહ્યું વીરસીંહની ગાય વિનાંતી• ૬
 આપ મોટા છો મહારાજ વિનાંતી• ૭

મહારાજ હું સિદ્ધરાજનો ગેર છું ને મને સગાઈ કરવા મો-
કલ્યો છે. બલે મહારાજ સુખર્થી સગાઈ કરો પણ લાડ લાસ લખને
પરણાવો ત્યારે. હા પૃથ્વીપતિ દીવસ એથે જન લઈ વેલા પધારનં
જસ જસ મહારાજ એજ આગર એજ કહેવું છે. મહારાજ હું
તારું છું. બલે પધારો. સગાઈ કરી જાય છે ને પડે પડે છે.

છડીદાર— નીગેરમે મહેરજાન સલામે મેવાડપતિહું ધણી ખમા.

પ્રવેશ ૪ ચોથો.

સ્થળપુર, પાટણ સિદ્ધરાજની કચેરી

ખાંચો— છડીદાર, સિદ્ધરાજ, પ્રમાન, સેનાધીપતિ, સિદ્ધરાજનો કુવર.

છડીદાર— પ્રભુપ્રતિપાલ દીન દયાલ પૃથ્વીપતિ મહારાજ સિંહરાજને ઘણી ખમા.

પ્રધાનજી— મહારાજ કુંવરીની સગાઈ કરવા જોરને મોકલ્યા છે પણ હજી સુધી આવ્યા નહીં તેનું શું કારણ હશે. પૃથ્વીપતિ એ બ્રાહ્મણ કંઈ નકામો બેસી રહે તેવા નથી હાલાંજ બળ છે, તેના પગ રસ્તામાં છે.

એટલામાં બ્રાહ્મણ આવી કહે છે— પૃથ્વીપતિ આપને અન્ન-વંદન કરું છું.

ભલે ભલે ગુરૂ મહારાજ તમે આવ્યા? હા હા પૃથ્વીપતિ સગાઈ કરીઆવ્યા. હા મહારાજ કુંવરીનો સ્વામી બહુ સારો છે ને કાન્તિવાન તથા ગુણનો પ્રણુ સારો છે.

રાજાજી— બહુસાર.

છડીદાર— કચેરી બરખાસ હોતી હે નીગેરખે મહેરખાન.

એટલે મેવાડથી વીરસીંહ પણ એકલા પરણવા સારૂ બે સંપાદઓ લેખને આવે છે એટલાં બીજાં પડદા ઉપડે છે.

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ સિંધરાજનો મહેલ.

પાત્રો— છડીદાર, સિંહરાજ, રાણી, કુંવર, દાસી, પ્રધાન, બેચે-બાવો, કુંવરી, વીરસીંહ દાસી કુંવરી.

મહારાજ— ફરમાવીએ પૃથ્વીપતિ કુંવરીને સુખેથી પરણાવેા. વાર મહારાજ કુંવરીનો હાથ વીરસિંહનો હાથ બન્નેના હાથ બેગા કરી ને કહે છે કે તમારાં લગ્ન થઈ ચુક્યાં. પૃથ્વીપતિ અમારી દક્ષણા ઇસો આપેા. પ્રધાનજી— મહારાજ ગોરને દક્ષણા ને તેમનો ઇસો ને હોય તે આપેા. વાર મહારાજ એમ કહીં સર્વે ઉઠી જાય છે અટકે બીજે પડેા પડે છે.

પ્રવેશ ૬ હઠો.

સ્થળ કુંવરીનું જનાનખાતું.

કુંવરી તથા વીરસિંહ.

ખારી મારી એક વિનતી છે તે જો તું સાંભળે તો કહું પ્રાણનાથ આપ જો કહો તે કરવા તૈયાર છું ખારી મેવાડથી થોડે છેટે પેટા તા-લુકાતું મામ છે તેમાં બીજે રાજ હદ ધાવવા સાર અમાગ સામી લગાઈ ગાજે છે માટે તું મને રજા આપેતો હું રજામાં જય પામી ફરમનોતો નાશ કરી આવું તે માટે મને રજા આપ. પ્રાણનાથ મને મુકીને જવું હતું ત્યારે પરણવા આવવું નહોતું મ.સ કેડે પરણવા આવવું હતું. ખારી તું બીજી કશી વાત કરીશ નહીં તે મને રજા આપ. પ્રાણનાથ હું આ જાહેથી તો કદાપી રજા ન આવું જાઓ કેતાં જામ કેમ ન કપાય તે હું તમને કહું ને તમે જાઓ. ખારી તું મને રજા આપને હું દસ, પંદર દિવસમાં જરૂર આવીશ. તું સુ-

ખેથી આ મહેલમાં રહેજે, ને એ વટપાંત કરીશ નહીં હું હાથ
આવું છું. પ્રાણનાથ મને તારી વનતાં તમને દયા કેમ નથી
આવતી પ્યારી શું કહે મારે ગયા જગર ચાલે તેમ નથી માટેજ
જવું પડશે પ્રાણનાથ જવું હોય તો કાંઈ ના કેતું નથી પણ મને
સાથે લઈ જાઓ પ્યારી રથમાં તારું શું કામ છે ને મોટા મોટા
દેવે કુદ કુદ છે પણ સ્ત્રી સાથે ગઈ નથી ને તને સાથે કેમ લઈ
જવાય માટે તું મહેલમાં રહે ને હું હાથ આવું છું માટે તું મને
કટ પુશી થઈને રજા આપ. કે જેથી જય પામી આવું માટે રજા
આપ વાઈ પ્રાણનાથ માઈ શું જોર છે આપનો મોટા છો આપને
ગમે તે જાઈ. પ્રાણનાથ દુશ્મનનો સંહાર કરી વેહેલા પધારજો. કુંભ
કુંભનો ચાંદલો કરી સુકન આપેછેને નીરસીંદ દમીઆર બાંધી જાય
છે ગયા પછે ચંદ્રિકા તથા દાસી પ્રતિ ગાયન ગાય છે.

કુંવરી ચંદ્રિકા.

રાગ વીલાપનો.

સ્વામીરે મારા ક્યારે આવશે જય પામીને આજ,
તમારા વિનારે આ મહેલમાં મુજથી કેમ રહેવાય
સ્વામીરે મારા. ટેક.

યુધ્ધે ગયા છો નાથજી ચિંતા મને બહુ થાય,
આપ ક્યારે અહીં આવશે શત્રુ સંહારી આજ સ્વામી.

આપ વીના સુનું બહુ દીસે સુનો છે સંસાર,
ખાવું પીવું કંઈ ગમે નહીં ભુલીં ભમું છું આજ સ્વામી.

શત્રુ સહારી વેલા આવળે સ્મરજી સંગનાથ,
રહાય કરશે તે તમતણી કહું 'તું' સત્ય વચન સ્વામી.

દાસી— બાઈસાહેબ પ્રાણનાથ ક્યારે આવશે તું મને સાચું
જે બાઈ સોમનાથનું આરાધન કરે તે સહુ સાઈ કરશે. એમ કહી
માયન માય છે.

રાગ સીતાના મહિનાનો.

દાસી— મારી બેની નાં કરે કહ્યોંનું તુને મરા સમ છે,

શાણી સાહેલી તું શાંત સ્વામી કાલે આવશે

તને રહતી જોઈ મારી વહણી તને મારું ફાટે છે,

મારો એકે નથીરે ઉતાર જાતી તું મેં રી.

સ્વામી રણુથી આવશે ક્યારે ખખર દહમ હું તુને,

માટે સમરને સોમનાથ કહું છું કરગાં.

વિનતી લેજે મારી કર બાઈ હું કહું તુને,

હું છું દાસી તમારી બાઈ કોઈ નવ લાવશે.

બાઈ સ.હેબ પ્રાણનાથ કાલ જય પામી વેલા આવશે તમે આટલો
બધો શોકાતુર શામાટે થાઓછો માટે સોમનાથનું ધ્યાન ધરો દાસી તું
કહેછે તે ખરૂં પ્રાણનાથ વીના મને કેંઈ એન ખરૂં નથી પણ તુકહેછે તેમ
કરૂં માટે સોમનાથ મારા પ્રાણ જલદીથી મેલવડે એવી આશા રાખું
એટલામાં વીરસેનને આવતો જોઈ દાસી કહે જ- બાઈ સાહેબ આપના
પ્રાણનાથ આવ્યા. દાસી તને વધામણીનું શુભાચાર્ય મારી કોટનો અંદનદાર

આપણુ. એટલામાં વીરસીંહ આવી ઉભેરહેલે એટલે ચંદ્રીકા આવી
 યજ્ઞગી પડેલે પ્રાણનાથ આપ અને મુકાને ગયા પણ અને કેઇ પણ
 એન પડતું નથી માટે આપ આવવાથી ઘણા આનંદ થયો. ખ્વારી
 હું તારે લીધે વેસો આવ્યો તારી અને ઘણી ચિંતા હતી માટે હું
 જલદીથી આવ્યો વાડ પ્રાણનાથ આપણુ આજ સોમનાથની સ્તુતી
 કરીને મેવાડ જઇએ વાડ આલો જઇએ સ્તુતી કરીએ. સ્તુતી કરે છે

સ્તુતી.

આશાપુરણ કાવિએ સાખાશ

મેહરકરો કૃપાકરો સાપકરો દયાકરો અમારાપર આશા •

સ્નેહધરી હરખજારિ મેહરકરી અમારાપર આશા •

ધ્યાનધર પુનકર સેવાકર તમારી આજ આશા •

દયાકરો સ્નેહકરો હેતુકરો અમારાપર આજ આશા •

ગાયન આમને જાયછે ને પડદો પડે છે.

અંક ૪ થો

પ્રવેશ ૧ થો

સ્થળ વડનગર.

નાટકના પાત્રો.— ઉમીયાજી તથા દાસી સસ્તવતી અનેજય
 ડહામાં આવીને ઉમીયાજી ૫ ગાયન કરેછે

હમીયાલ— રાગ ગોપીચંદન નો.

મુણુ પ્યારી સખી તુ ખબર નથિરે સોમનાથની—એ રેક
 ધણા દીવસથિ મયાજ શંભુ તપ કરવાને કાજ
 મારા મન ચીંતા ધણેરી કહે હવે કેમ થાયરે મુણુ •
 મનમાં કર વીચાર નીરંતર દરશન કરવા કાજ
 જો દરશન મુજને નહી આપો નક્કી થશે મુજ બાતરે મુણુ •
 કેલાસમાં કેમ રેહવાય સખી હુ અબળા છુ નાર
 તપ કરવાને શંભુ ગયા છે કહે સખી હવે કેમ થાયરે મુણુ •
 સોમનાથ કૃપા કરીને દરશન મુજને આપો આજ
 હું ઠાસી છુ તમતણી માટે કરજો મુજપર સાયરે મુણુ •

ઠાસી સરસ્વતી— રાગ ધિરધરો.

ધીરધરો બાઈ મારી શોક દૂરકરો કાસેમજશે સોમનાથ પતી
 ચીંતા પરહરો ધીરધરો.
 આપ કેલાસમાં શીદને ડરોછો હું ઠાથીછું પાસ
 હરો હરો દયાનધરો પુજકરો તમે આજ ધીરધરો
 ઓખા મણુપતી પાસ બાઈ ચીંતા પરહરો ધીરધરો
 બાઈ સાહેબ આટલા શોકાતુર શામાટે થાઓ હવે સોમનાથ
 આવશે માટે શંભુનુ આરાધન કરો વાર સરસ્વતી તુ કહેછે તેખર
 પણ ધણા દિવસથી મયા છે માટે મને કંઈ પણ એન પડતુ નથી

તે વાત ખરી છે પણ બાધ એને નથી પડતી છે તેમ તુ મન માને
ત્યારે આવે માટે તેમનું ધ્યાન ધરે. એ વાતની વીનંતી છે વાર તુ
કહે છે તેમ કર પણ ચાલ આપણ મહલમાં જઈએ હાથાથ ચાલે
નય છે તે પડદા પડે છે.

પ્રવેશ ૨ બે.

સ્થળ વડનગર માંડપ દેગ સાથે પડદો ઉપડે છે.

ખાત્રો— છઠીદાર, રામનાથજી, ગણપતી, હનુમાન, ઉમીયાજી,
સરસ્વતી, ચેરવગણ, નીરવદામા. સર્વે આવી ઉભા રહે છે.

છઠીદાર— નીંગરેળા મેઢરખાન ઉત્તાસપતી કુ બણી ખાંખા સલામને

ચેરવગણ માહરાજ તુમ જલદિ જનકે ઉમીયાજીકુ પુત્રાવાયો
વાર માહરાજ ગયખતા હું ઉમીયાજી માતુશી તુમકુ અમેરા ખીતાજી
પુત્રાતા હય વાર ચેરવગણ તુમેરે ખીતા આમે હય હાં હાં માતુશી
ગાજ તપ કરકે આપેલય તો તમકુ બોલાતે હય વાર ચાલ્યાગય છે
દાગી તથા ઉમીયાજી મત્રેજણુ જઈને કહેછે કે પ્રાણનાથ આપને
અશીર્વાદન કરહું વાર ઉમીયા તુમ મુખસાતામે હોકે નહિ પ્રાણનાથ
આપ તો બોલાનાથ હો પણ હમકુ છોડકે તુમ જંગલમે મત જના
કહું કે તુમ મારાજકડા દિલાસા દે કે તુમ માસ ચારછી તપાસા કરકે
મંડા માટે અળ તુમ મેરેકું લેકે જના. વાર લેકે જાગે, પ્રાણનાથ

જોતો સમયે પણ મન રાવણ રેતા હે ઉસને સોનેડી બાંકા બનાવ માટે આપણુ ધરે નીચા હે વાર હમીયાછ ઉસમે ક્યા હે ઉસને સોનેડી બનાવ ના આપણ આંદીકિ બનાવે એજ હે કે દુસરા હે નાના પ્રાણનાથ દુસરા કુચ નહી પણ તુમ બનાવો, કુછ હરહત નહી તે અખી ગણકુ એમકે વિશ્વક્રમાકુ બોલાકે કેતા હું જો બનાવતી તુમ કશી ચીતા મત રખના. ના મહારાજ આપનો મોટે હો આપનો પત્રકને ચાયમો કરો એસા હો. જસજસ તુમ કશી ચીતા નહી કરતી. મરવગણ મહારાજ તુમ વિશ્વક્રમાકુ હાલ બોલાવ લાવ નાર મહારાજ ? જતા હું જય છે ને પડદો પડે છે.

હીનાર : કચેરી બરખાસ હોતી ૨ મરવગ મહેરબાન કેલાસ પતિકુ બધા બમા પડે પડે છે.

સ્થળ વિશ્વક્રમાનું રહેવાનું આશ્રમ.

પ્રવેશ ૩ જો.

વિશ્વક્રમા બેસા છે ને ભેરવગણ આપતો જોધને કહે છે કે ભેરવગણ પધારો હા મહારાજ આપ સુખ સાતામાં હોકે હા હા તુમ ક્યાં જાતે હો ને ક્યાંસે ગાતા હો મહારાજ આપ કને આવ્યા છીએ આપ સરખું કામ છે માટે આવ્યા છીએ ફરમાવો શું કામ છે. તે અમને જલદીથી કહો મહારાજ સોમનાથજી. મને મોકલ્યો છે, કે તુમ અખી જાકે વિશ્વક્રમાકુ હાલ બોલા લાવ હા હા આ માત

સય હે પણ કામ હે ઓ અમકું ફરમાવો. ઓ ખાતકી મેરેકું થોડી થોડી ખખર હુ સો તમકું કેતા હું કે કૈલાશ ચાંદીકી રચને કી હે માટે આપકું જોલાએ હે માટે તુમ જલદીથી ચલો. ઓ ખાત સય હે પણ રાવણુકી લાંકાં સોનેકી મેં રચી હે માટે અમકું કુછ દક્ષણાસરપાવ દેવં તો મે લેકે આવું અખી મેરેસે અવરાય એસા નહીં તુમ જાકે કેતા. તુમ મહારાજની પાસે નહીં આવોંગે તો સોમનાથજી મોત જુસે હાથમે માટે તુમ ચલો તો મોત અછા નઈ મેરેસે અખી આયા નહીં જાયમા જપ્ત માહુરાજ જાતા હું જાઓ જાય છે.

સ્થળ વડનગર ઢેરા સાથી પડછા વગર છે.

પરવેશ ૪ થો.

પાત્રો—હડીદાર, સોમનાથજી, ગણપતિ, ઉમીયાજી, સરસ્વતિ.

હનુમાન, ભેરવ, વિશ્વક્રમા, સોમપુરા.

હડીદાર—નીગેરખે મહેરજાન કૈલાશ પતિકું ઘણીખમા.

હનુમાન મહારાજ અખી તલક ભેરવગણ કયું નહીં આશ્ચર્ય કાય માહુમ અખી આવેગા. એટલામાં ભેરવગણ આવી કહે છે મહારાજ આપને અખીવદન કરુંછું વાર ભેરવ કાય ખખર લામે હો મહારાજ વિશ્વક્રમાએ તો મેરેકું એસા જવા દીયા કે મેરેસે અખી નહીં આયા જાયમા મેતો રાવણુકી લાંકા રચી હે સો મેરેકું કુછ

સરપાવ દેવે તો મેં લેદે આવું એમા ખોસે, બસ બસ મેરા મોકલેલા
મણુ પીછા આયા તો બબ કયા કામ હે.

ગોત કોખાતુર જોમને અગીઆરસે રૂદ્રની માળા પૃથ્વી ઉપર
પછાડી એટલ અગીઆરસે ચેત્રા ઉત્પત્ત થયા

મહારાજ પીતાજી શો હુકમ છે ત મહાવજો અને અમને શાસાડ
હમત કીધાછે તે કહો પુત્રો તમને મે ઉત્પત્ત કીધા છે તે
હુ તમને કહુ છું કેઅમારૂં કૈત્રાસ ચાંદીકી કરદો તુમલોક જલદીયા
અમેરા કૈત્રાસ રચયો વાંડ પીતાજી એજ હેકે દુસરાહે એજહે
તુમ લોક બેકે કામ ચલાવો વાંડ પીતાજી.

એટલામા દંસની સ્વારી કરી વીરકમાં આવે છે આવતા જોઈ
છડીદાર કહે છે મહારાજ વીરવકમાં પધારતે હે વાંડ આવનેદો
આકે માહરાજ આપકુ અભીવંદન કરતા હુ વાંડ વીરવકમા જસ
બખત મે મણુકુ ભેળ ઇસબખત તૈમ ક્યું નહી આયે દેખો તુ
મેરે જોસે મેને અગીઆરસે બનાકે રખે હે વાંડ માહરાજ
એમ કાલે ને ગાયન ગાય છે.

વીરવકમા— રાગ કલ્યાણ.

હુ આવ્યો છું તાંબૂ દરશન કરવા

કૃપાકરો સોમનાથ અમારા

હુઆવ્યો.

પુરવેજનમ પૂરવે પુણ્ય કરેલુ

નેચકી સોમનાથનુ દરસન મળેલુ દુઃખગ્યો

જેવખતે આપ જાવો કેલાસે

મન મારું મુંઝાશે ત્યારે હુંઆગ્યો.

ખત હીવસ બનવ્રી ઉગે જ્યારે.

રાંજીતુ કમલ વદન મુખકારી હુંઆગ્યો.

ગાયન માઈ જે હાથ નોટી જિપર પરમાણુ કહે છે. પરંતુ પરંપરા ને ખેત
ખેલાસ.

